

कुल प्रश्नों की संख्या : 18]
Total No. of Questions : 18]

[कुल मुद्रित पृष्ठों की संख्या : 7
[Total No. of Printed Pages : 7

X-181512-B

विषय : संस्कृत (सामान्य)
Subject : Sanskrit (General)

समय : 3 घण्टे]
Time : 3 hours]

[पूर्णांक : 75
[Maximum Marks : 75

निर्देश : (i) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।
Instruction : Attempt all questions.
(ii) सुन्दरं सुस्पष्टञ्च लिखत।
Write neat and clean.

प्रश्न-1 अधोलिखित गद्यांशस्य हिन्दी भाषया अनुवादं कुरुत— [3]

Translate into Hindi :

भ्रातृवर! मम तु कन्ये पुत्रसमे स्तः। एका तु चिकित्साक्षेत्रे आयुर्वेद-पाठ्यक्रमे अध्ययनं करोति। अपरा संस्कृत स्नातकोत्तर पाठ्यक्रमे पठति। आवां स्वस्थौ प्रसन्नौ स्व द्वे कन्यकेऽपि च। अस्माकं सदनं सानन्दम्।

प्रश्न-2 अधोलिखित गद्यांशस्य हिन्दी भाषया अनुवादं कुरुत— [3]

Translate into Hindi :

मङ्गलयानस्य सफलपरीक्षणेन न केवलं भारतस्य अपितु एशियामहाद्वीपस्यापि प्रतिष्ठा वैश्विकपटले समेधिता। यतः अद्यावधिपर्यन्तं न हि कश्चन् देशः स्वकीये प्रथम प्रयासे मङ्गलग्रहं प्रति यानप्रेषणे सफलताम् अलभत्। हर्षस्य विषयोऽयं यत् भारतः निज प्रथमे प्रयासे एव स्वलक्ष्यं प्राप्तवान्।

प्रश्न-3 अधोलिखित श्लोकं अनुवादं हिन्दी भाषया लिखत—

[3]

Translate into Hindi :

अलसस्य कुतो विद्या, अविद्यस्य कुतो धनम्।
अधनस्य कुतो मित्रम्, अमित्रस्य कुतः सुखम्॥

प्रश्न-4 अधोलिखित श्लोकं अनुवादं हिन्दी भाषया लिखत—

[3]

Translate into Hindi :

सेवमाने दृढं सूर्ये दिशमन्तक सेविताम्।
विहीन तिलकेव स्त्री नोत्तरा दिक्प्रकाशते॥

प्रश्न-5 वाक्यं शुद्धं कृत्वा लिखत—

[1×3=3]

Write the correct sentences :

- (i) सुशीलः पुस्तकं पठितवती।
- (ii) भवान् कुत्र गच्छन्ति।
- (iii) अहं श्वः अगच्छम्।

प्रश्न-6 विग्रहपदानां सामासिक शब्दं लिखित्वा नाम लिखत—

[1×3=3]

Join the following words to make compound words and name them :

- (i) जलस्य अभावः
- (ii) लम्बम् उदरम्
- (iii) न स्वस्थः

प्रश्न-7 अधोलिखितानां शब्दानां विभक्ति-वचनञ्च लिखत—

[1×3=3]

Write down the following words in Vibhakti and numbers :

- (i) तस्मै
- (ii) कविना
- (iii) जनकेषु

प्रश्न-8 अधोलिखितेषु चतुर्णां प्रश्नानामुत्तराणि हिन्दी भाषया लिखत—

[1×4=4]

Write down the answer of any four of the following questions in Hindi :

- (i) मानवः केन अद्वितीयवान् भवति ?
- (ii) सन्मित्रस्य किं लक्षणं प्रवदन्ति सन्ताः ?
- (iii) कोरबानगरं किमर्थं प्रसिद्धम् ?
- (iv) वरस्य ज्ञातिभिः जनैः कस्य स्वागतमकुर्वन् ?
- (v) मङ्गलयानं कुतः विमुक्तम् ?
- (vi) देवानां माता अदितिः किं करोति ?

प्रश्न-9 अधोलिखितेषु चतुर्णां प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृत भाषया लिखत —

[1×4=4]

Write the answer of any four of the following questions in Sanskrit :

- (i) 'मुद्राराक्षसम्' इति नाटकस्य रचयिता कः ?
- (ii) तण्डुलस्य पाककार्यं काः कुर्वन्ति ?
- (iii) संसारे कानि-कानि चक्रवत् परिवर्तन्ते ?
- (iv) बिलासायाः विवाहः केन सह अभवत् ?
- (v) लाभानामुत्तमं किम् ?
- (vi) पयः कदा पिबेत् ?

प्रश्न-10 (अ) अधोलिखितं अपठितांशं पठित्वा निर्देशानुसारेण संस्कृत भाषया उत्तरत—

[4]

Read the following unseen passage and give answers of the questions in Sanskrit as directed :

सम्प्रति आधुनिककाले विश्वस्य गुरुतमा समस्या आतंकवादास्ति । विश्वस्य सर्वेषु देशेषु आतंकवादेन जनाः येन-केन-प्रकारेण पीडितः अस्ति । आतंकवादकारणात् विश्वस्तरे विनाशस्य ताण्डवः दृश्यते । अनेन निर्दोषाः जनाः म्रियन्ते, महिलाः विधवाः जाताः बालाश्च अनाथाः अभवन् । भारतः तु आतंकवादेन अनेकैः वर्षैः पीडितः वर्तते । सर्वत्र शान्तिस्थापनाय देशैः आतंकवादस्य विनाशाय मिलित्वा एव प्रयत्नाः समाधेयाः ।

प्रश्नाः

- (i) विश्वे कस्याः समस्या अस्ति ?

- (ii) रेखाङ्कित पदस्य शब्दं, विभक्तिञ्च लिखत।
 (iii) शान्तिस्थापनाय किं करणीयम्?
 (iv) 'निः+दोषाः' इति विच्छेद पदस्य कृते गद्यांशे किं पदं प्रयुक्तमस्ति ?

अथवा

- (i) संस्कृतभाषया सारांशं लेखनं कुरुत।
 (ii) उचितं शीर्षकं लिखत।
 (ब) भवतः नाम श्रेयः अस्ति। भवान् दुर्ग नगरे निवसति। स्वमित्रस्य प्रेमस्य कृते स्वाध्ययनस्य वर्णयन् तं परीक्षायां सफलतायै वर्धापनं-पत्रं कोष्ठकप्रदत्त पदानां सहायतया लिखत।

[½×8=4]

(आगतः, प्रसन्नता, यदा, प्रेम, अपश्यम्, तुभ्यम्, दुर्गनगरतः, तत्रास्तु)

Your name is Shreyah. You live in Durg. Write a congratulation letter to your friend Prem about your education with the help of words given in the bracket.

(आगतः, प्रसन्नता, यदा, प्रेम, अपश्यम्, तुभ्यम्, दुर्गनगरतः, तत्रास्तु)

स्थानम्

दिनाङ्कः : 24-10-2017

प्रिय मित्र ----- !

सप्रेम नमस्ते।

अत्रकुशलं -----। अथैव तव परीक्षापरिणामः -----। तव सफलतां ज्ञात्वा मम मनसि महती ----- जाता। मम एषा प्रसन्नता अधिकतरा जाता। ---- अहं तव नाम योग्यता-सूचौ ----। त्वया पञ्चशतम् अङ्काः प्राप्ताः। त्वया परिवारस्य विद्यालयस्य नाम च उज्ज्वलीकृतम्। एतत् कृते अहं ---- हार्दिकं वर्धापनं यच्छामि। उज्ज्वल-भविष्याय च कामये। मातृपितृचरणेषु प्रणामः।

तव अभिन्नहृदयं मित्रम्
श्रेयः

अथवा

भवतः नाम धनेशः। भवान् शा. उ. मा. विद्यालयः, बिलासपुरे दशम् कक्षायाः छात्रः। भवान् स्वप्राचार्यं प्रति त्रयः दिवसाः अवकाशाय संस्कृत भाषया प्रार्थनां पत्रं लिखत।

Your name is Dhanesh. You are a student of Class 10th of Govt. Hr. Sec. School, Bilaspur. Write an application in Sanskrit to your Principal for three days leave.

[5]

प्रश्न-11 स्वपाठ्यपुस्तकात् चतस्रः सूक्तीः लिखत यो अस्मिन् प्रश्नपत्रे नागच्छत्। [1×4=4]

Write any four Suktis memorized from your textbook which are not included in this question paper.

प्रश्न-12 श्लोकस्य रिक्तस्थानं पूरयित्वा लिखत— [5]

Fill in the blanks of the Shloka :

नास्तिविद्या ----- ।

----- त्यागसमं सुखम् ॥

अथवा

स्वपाठ्यपुस्तकात् द्वौ श्लोकौ लिखत यो अस्मिन् प्रश्नपत्रे न आगच्छत्।

Write any two Shlokas from your textbook which are not included in this question paper.

प्रश्न-13 संस्कृतभाषया निबन्ध लेखनं कुरुत (किमपि एकं)— [6]

Write essay in Sanskrit (any one) :

- (i) बीटा (क्रिकेटः)
- (ii) महाकविः कालिदासः
- (iii) सदाचारः
- (iv) सुभाषचन्द्र बोसः

प्रश्न-14 (अ) उचितं स्तम्भं सुमेलनं कुरुत— [1×5=5]

Match the following columns :

(i) सत्यपूतां	-	तथा फलं ।
(ii) तीरथगढप्रपातम्	-	टाप् प्रत्ययः ।
(iii) चतुर्थीएकवचनञ्च	-	बस्तरे ।
(iv) यथाबीजं	-	वदेद् वाचं ।
(v) अजा	-	मध्यम् ।

(ब) उचितं शब्दं चित्वा लिखत—

[1×5=5]

Choose the appropriate word and write it :

(i) सर्वत्र न भवन्ति—

(क) साधवः	(ख) चन्दनम्
(ग) माणिक्यानि	(घ) मौक्तिकानि

(ii) भिन्नप्रकृतिकं पदम् अस्ति—

(क) शिशिरः	(ख) यज्ञवचः
(ग) ग्रीष्मः	(घ) वसन्तः

(iii) 'कालादनन्तरम्' इति पदस्य शुद्ध सन्धि विच्छेदं पदमस्ति—

(क) काला + दनन्तरम्	(ख) कालाद + अनन्तरम्
(ग) कालात् + अनन्तरम्	(घ) कालादन + अनन्तरम्

(iv) अधोलिखितेषु पदेषु उपसर्गो नास्ति—

(क) सुकरोति	(ख) अवतरति
(ग) गच्छन्ति	(घ) वितरति

(v) "महानदी सिंहावा पर्वतात् प्रभवति ।" अस्मिन् वाक्ये पर्वतात् पदे विभक्तिः अस्ति—

(क) सप्तमी	(ख) सम्बोधन
(ग) द्वितीया	(घ) पञ्चमी

(स) उचितं विकल्पं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत—

[1×5=5]

Fill in the blanks with the appropriate words given in the bracket :

(चतुर्थी, मह्यं, एकदा, जनकेषु, विना)

(i) क्रीडनं — अपि रोचते।

(ii) ज्ञानं — सुखं न भवति।

(iii) 'रामाय फलं ददाति' अस्मिन् वाक्ये — विभक्तिः अस्ति।

(iv) सप्तमीविभक्तिः — इति पदे अस्ति।

(v) — शृगालः लोष्ठम् अवदत्।

प्रश्न-15 निम्नयोः शब्दयोः सन्धि-विच्छेदं कृत्वा नाम लिखत—

[1×2=2]

Disjoin the following Sandhi words and name them :

(क) षडाननः

(ख) मनोरथः

प्रश्न-16 वाच्यमवबोधयतु—

[1×2=2]

Identify the voice :

(क) त्वं गीतं गीतवान्।

(ख) बालकेन क्रीड्यते।

प्रश्न-17 रेखाङ्कित शब्दयोः प्रत्ययं पृथक् कुरुत—

[1×2=2]

Disjoin the Pratyay of the underline words :

(क) मनीषः आलस्यं त्यक्तवा पठति।

(ख) बालिका गच्छन्ती हसति।

प्रश्न-18 निम्नयोः अङ्कयोः संस्कृत भाषया लिखत—

[1×2=2]

Write the following numericals in Sanskrit words :

(क) 103

(ख) 135

.....